

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กในชุมชนโคกโคเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

- 3.1 ระเบียบวิธีวิจัย
- 3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การดำเนินการวิจัย
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพประกอบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR: Participatory Action Research)

3.2 ประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรทุกคนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน จำนวน 4 หมู่บ้าน ในเขตตำบลโคกโคเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 3,805 คน ประกอบด้วย

- 1.1 ผู้ปกครองเด็กที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านทุกหมู่ จำนวน 64 คน
- 1.2 ผู้นำชุมชนในระดับตำบล ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษา 2 แห่ง หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2 แห่ง หัวหน้าสถานีอนามัย 1 คน กำนัน 1 คน หัวหน้าป้อมตำรวจชุมชน 1 คน รวม 10 คน
- 1.3 ผู้นำชุมชนในระดับหมู่บ้าน ได้แก่ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล 9 คน ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 8 คน รวม 17 คน
- 1.4 หัวหน้าสมัครสาธารณสุขมูลฐาน 4 คน
- 1.5 อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน 17 คน
- 1.6 กลุ่มข้าราชการ ได้แก่ ครูในตำบลโคกโคเต่า 16 คน บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 7 คน บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข ที่มาให้บริการในศูนย์สุขภาพชุมชน

โคกโคเต่า จำนวน 4 คน ครูอาสาจากศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน 2 คน พัฒนาการประจำตำบล 1 คน ตำรวจ 4 คน

1.7 พระสงฆ์จำนวน 12 รูป

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลได้ ในลักษณะ (Key-Informant) โดยใช้เทคนิคการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Typical case sample) ในชุมชนแบ่งตามระยะของการวิจัยได้ดังนี้

ระยะที่ 1 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาบริบทชุมชน และบริบทของเด็กในชุมชน ประกอบด้วย

1. ศึกษาโดยใช้แบบประเมินคุณภาพชีวิตของเด็กกับผู้ปกครองเด็ก จำนวน 64 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลหลักโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน 2 คน ผู้ปกครองเด็ก 12 คน ครู 2 คน เจ้าหน้าที่ศูนย์สุขภาพชุมชนโคกโคเต่า 2 คน แพทย์ประจำศูนย์สุขภาพชุมชน 2 คน ผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2 คน นายกองค้การบริหารส่วนตำบล 1 คน กำนัน 1 คน เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล 2 คน ครูอาสาของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน 1 คน พัฒนาการประจำตำบล 1 คน พระ 2 รูป พยาบาล 1 คน รวมกลุ่มตัวอย่าง 31 คน
3. กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ได้แก่ ผู้ปกครองเด็กในทุกหมู่บ้าน 8 คน ผู้นำชุมชนและอาสาสมัครสาธารณสุข ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4 คน รวมกลุ่มตัวอย่างในการสนทนากลุ่ม จำนวน 12 คน

ระยะที่ 2 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษากระบวนการพัฒนา ประกอบด้วย

1. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษากระบวนการพัฒนา ได้แก่ นายกองค้การบริหารส่วนตำบล 1 คน ครู 1 คน เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล 2 คน ผู้นำชุมชน 4 คน อาสาสมัครสาธารณสุขและผู้ดูแลเด็กเล็กประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4 คน พระ 2 รูป พัฒนาการประจำตำบล 1 คน ผู้ปกครองเด็ก 7 คน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข 2 คน พยาบาล 1 คน รวมรวม 25 คน
2. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาผลลัพธ์ ประเมินคุณภาพชีวิตเด็ก 64 คน

3.3 เครื่องมือในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีสองลักษณะประกอบด้วย

ระยะที่ 1 การศึกษาบริบทชุมชนและบริบทของเด็กประกอบด้วย

1. เอกสารแฟ้มข้อมูลชุมชน (Community folder) ของทุกหมู่บ้านจากองค์การบริหารส่วนตำบลโคกโคเต่า และสถานีอนามัย
2. แฟ้มบันทึกข้อมูลของเด็กจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
3. แนวทางการสนทนากลุ่ม (Group discussion guideline)
4. แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)
5. แบบประเมินระดับคุณภาพชีวิตของเด็กในตำบลโคกโคเต่า ที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ

ระยะที่ 2 กระบวนการพัฒนารูปแบบและการเสริมสร้างพลังอำนาจแก่เด็ก ครอบครัว และชุมชน และการประเมินผลลัพธ์เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย

1. แนวทางการสนทนากลุ่ม (Group discussion guideline)
2. แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)
3. แฟ้มบันทึกข้อมูลของเด็กจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
4. บันทึกการประชุมกลุ่ม ภาพถ่าย เอกสารการประชุมและใบงาน
5. เอกสารแผนงาน/บันทึกที่เกี่ยวข้องการปฏิบัติงานด้านเด็กของสถานีนอนามัย

โคกโคเต่า องค์การบริหารส่วนตำบลโคกโคเต่า

การสร้างเครื่องมือและการทดสอบคุณภาพเครื่องมือผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. การสร้างเครื่องมือเชิงคุณภาพ ได้แก่ แนวทางการสนทนากลุ่ม แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้กำหนดโครงสร้างประเด็นคำถามหลัก (Main question) คำถามตาม (Follow-up question) และคำถามล้วงลึก (Probe) ก่อนเขียนเป็นแนวทางการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกประกอบด้วยประเด็นคำถามหลักที่กำหนดการวิจัยคือ

- 1.1 บริบทชุมชนมีผลต่อเด็กในตำบลโคกโคเต่าอย่างไร
- 1.2 บริบทของเด็ก และคุณภาพชีวิตของเด็กในตำบลโคกโคเต่า ปัจจุบันเป็น

อย่างไร

- 1.3 จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กในชุมชนโคกโคเต่าได้อย่างไร

2. ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) คณะวิจัยออกแบบแนวทางการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเด็ก และการวิจัยเชิงคุณภาพตรวจสอบด้านความตรงเชิงเนื้อหาและการใช้ภาษาเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วนำมาปรับปรุงอีกครั้งหนึ่ง

3. แบบประเมินคุณภาพชีวิตเด็ก ได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และความถูกต้องตามรูปแบบ (Format) และความถูกต้องของภาษา (Wording) แล้วนำไปปรับปรุงให้สมบูรณ์ ก่อนนำมาแก้ไขปรับปรุงอีกครั้ง ต่อจากนั้น จึงนำไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ปกครองเด็กในตำบลก่อนนำไปใช้จริง จำนวน 10 คน แล้วนำมาปรับปรุงข้อความในการสื่อความหมายให้ตรงกันก่อนนำไปใช้จริง

3.4 การดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยแบ่งการดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาบริบทชุมชนและบริบทของเด็ก มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ทบทวนข้อมูลเด็กจากแฟ้มข้อมูลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในตำบลโคกโคเต่า และแฟ้มข้อมูลชุมชน (Community folder)

2. ขออนุญาตเก็บข้อมูลในการประชุมผู้นำชุมชน และสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

3. กำหนดแผนการเก็บข้อมูลกาสนทนากลุ่ม และนัดหมายกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยใช้สถานที่การสนทนากลุ่มที่สถานีนอนามัยและในชุมชน

4. ติดตามเยี่ยมบ้านและสัมภาษณ์เชิงลึก รายบุคคล ร่วมกับการประเมินระดับคุณภาพชีวิตของเด็ก

5. สังเกตอย่างมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน

6. ทำคำชี้แจงเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล

ระยะที่ 2 กระบวนการพัฒนา แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 การพัฒนาระบบดำเนินงาน ประกอบด้วย ขั้นตอนย่อย ดังต่อไปนี้

1. การจัดการระบบข้อมูล

1.1 สืบค้นข้อมูลเด็กเบื้องต้นในชุมชน โดยใช้แบบสำรวจข้อมูลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียน ข้อมูลสาธารณสุข

1.2 สืบค้นข้อมูลจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.3 สืบค้นข้อมูลจากโรงเรียน

1.4 สืบค้นข้อมูลจากสาธารณสุข

2. การสร้างการมีส่วนร่วม ได้แก่

2.1 ชี้แจงบุคลากรที่เกี่ยวข้องในตำบล ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบล ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียน แกนนำชุมชน และอาสาสมัครสาธารณสุขตำบลในการดำเนินการวิจัย

2.2 หนังสือเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมเป็นกลุ่มตัวอย่างงานวิจัย

3. การพัฒนาระบบบริการเด็กในชุมชน ได้แก่

3.1 ปรับระบบบริการด้านสุขภาพในสถานีนามัย ได้แก่ จัดให้มีการตรวจสุขภาพเด็ก และจัดทำสมุดบันทึกสุขภาพเด็ก

3.2 จัดระบบการส่งต่อทางการแพทย์ โดยประสานงานกับโรงพยาบาลเจ้าพระยา ยมราช

3.3 จัดเจ้าหน้าที่สถานีนามัยขึ้นการอบรมเกี่ยวกับการให้บริการเด็กมีหลักประกันสุขภาพผ่านระบบออนไลน์

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี และผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. คณะผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ถึงนายก องค์กรบริหารส่วนตำบลโคกโคเต่า จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย 4 กลุ่ม ได้แก่ นักวิชาการ ผู้บริหารการศึกษา บุคลากรทางการศึกษา ปฐมวัย และบุคลากรในชุมชน ขององค์กรบริหารส่วนตำบลโคกโคเต่า อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

2. ดำเนินการสำรวจพื้นที่ของบริบทชุมชนในองค์กรบริหารส่วนตำบลโคกโคเต่า และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลโคกโคเต่า

3. สัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และครูผู้ดูแลเด็ก
4. จัดประชุมเวทีชาวบ้าน และให้บริการวิชาการ
5. ศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่โรงเรียนเทศบาล 4 วัดศรีบัวบาน
6. จัดการสนทนากลุ่ม
7. นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุป เป็นเรื่อง รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กในชุมชนโคกโคเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตามลักษณะของข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จาก 3 วิธีหลัก คือ การสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม บันทึกการประชุม การรวบรวมบันทึกลายลักษณ์อักษร (Written material) หรือสิ่งบันทึกรูปแบบต่าง ๆ (Document) เช่น การถ่ายภาพ เอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยขั้นตอนวิเคราะห์ดังนี้

1.1 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือ (Credibility) หมายถึง ความน่าเชื่อถือได้ต่อความจริงของสิ่งที่ค้นพบ (Truth of the findings) และความเข้าใจต่อบริบทที่เที่ยงตรงของข้อมูลเชิงก่อนการวิเคราะห์ โดยการทบทวนข้อมูลที่สอบถามกับผู้ให้ข้อมูล และสอบถามจากผู้เกี่ยวข้องและทบทวนข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูล ตรวจสอบกับข้อมูลที่บันทึกหลักฐานของทางราชการ การพิจารณาจากการถ่ายภาพประกอบ

1.2 การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) ข้อความที่ถูกจัดบันทึกไว้อย่างเป็นระบบเพื่อค้นแบบแผน (Pattern) ประเด็นหลัก (Theme) รวมทั้งแก่นสาระ (Core Consistency)

1.2.1 แยกชุดข้อมูลที่ได้มาจัดทำวิเคราะห์รายละเอียดในประเด็นหลักและประเด็นต่าง ๆ ที่พบ กำหนดหัวเรื่อง และเรียบเรียงความหมายที่ถูกต้อง

1.2.2 เขียนรายงานวิจัยจากข้อมูลที่ได้

2. ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ข้อมูลคุณลักษณะทางประชากร และระดับของคุณภาพชีวิตของเด็ก ในการคำนวณอัตรา ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t-test